

Systém a systematicčnost ve filosofii / Filosofie a systém (systematicčnost)

Systém není a nemůže být posledním a nejvyšším cílem filosofie, protože to je (a může být) vždycky jen člověkem vybudovaný systém – a ten je vždy je relativně platný a nosný, tj. jen do té doby, než se ukáží jeho nedostatky a nepevnosti. Naproti tomu však není filosofie možná bez systematické práce, a ta vždy zahrnuje také vytváření systému a sledování systematických souvislostí za inspirace a vedení takového systému. Filosof musí být vždycky připraven dosavadní svůj systém opustit a pustit se do budování systému nového. To obvykle nejde dělat tak, že se nahradí jedna část dosavadního systému a vše ostatní se nechá platit po staru. Systém není hromada (i když není pravým celkem), ale i když je projektován a organizován myslícím subjektem, totiž filosofem, musí se k celku vždy vztahovat, a to znamená, musí sledovat, jak myšlenky, které nás v myšlení vedou a někam směřují, zvolený (a ovšem stále budovaný a dobudovávaný) systém posilují a upevňují, anebo zda se s ním ocitají v napětí a rozporech. V takovém případě jsou ovšem možné dvě eventuality: buď je chyba v systému, anebo je chyba v myšlence. Ne každá myšlenka je totiž pravá, správná, pravdivá – ale ukázat se to může pouze tehdy, když pečlivě sledujeme systematické souvislosti s jinými myšlenkami. A to je ta nesnáz, že stále musíme mít ohled na obě strany a nesmíme se nechat zlákat ani pro jednoznačnou dominanci systému, ani pro sledování nějaké myšlenky bez ohledu na její dalekosáhlejší důsledky, které se ovšem mohou ukázat zase jen v poli platnosti nějakého systému.

(Praha, 030319-1.)